

Sammendrag:

Gjesteundersøkelsen 2009

Utenlandske ferie- og forretningsreiser i Norge

Gjesteundersøkelsen 2009 omfatter i prinsippet alle reiser til og fra Norge som foretas av personer som er bosatt utenfor riket, uansett formål og/eller overnattingsmåte. Både ferie- og forretningsreisende er inkludert, og undersøkelsen dekker i 2009 alle som reiser ut av landet med ferge, fly, tog eller på veg med bil, turbuss eller rutebuss. Det gis også en oversikt over cruiseskipstrafikken. Bare de som har fast arbeid i Norge og bor i et annet land, er holdt utenfor, blant annet fordi disse ikke omfattes av det internasjonale *turisme*begrepet.

Året 2009

Det samlede antallet ankomster til Norge fra utlandet er beregnet til litt over 6,0 millioner i 2009. Av disse var om lag 4,29 millioner overnattingsgjester, 1,33 millioner dagsbesøkende, og 430 000 cruisepassasjerer som har besøkt en eller flere norske havner.

Blant de gjestene som overnattet i Norge var 1,05 millioner på forretningsreise og 3,24 millioner på feriereise. Totalt genererte denne trafikken i 28,3 millioner utenlandske gjestedøgn i Norge, noe som innebærer en nedgang på to prosent fra 2008. Forretningsreisende stod for 5,3 millioner gjestedøgn og feriegjestene for 23,0 millioner gjestedøgn. Forretningstrafikken er relativt jevnt fordelt over året, mens nesten 70 prosent av feriegjestedøgnene var knyttet til sommersesongen (mai–september) i 2009.

Nedgangen for *ferie- og fritidstrafikken* i 2008 har snudd målt i antall ankomster, idet disse gikk opp med én prosent fra 2008 til 2009. Imidlertid er det beregnet en nedgang i antall gjestedøgn på én prosent. Blant de store markedene har det i perioden 2004-2009 vært en betydelig vekst for de svenske, polske, og russiske, gjestedøgn, mens nedgangen er relativt sett størst for Italia, USA og Japan i perioden.

På årsbasis fordeler feriegjestenes overnattinger seg med 26 prosent hos slekt og venner, 18 prosent på camping (inkludert camping utenfor regulert plass), 21 prosent på hotell, pensjonat etc. og 21 prosent på hytte.

Det er beregnet at om lag 400 færre utenlandske bobiler besøkte Norge i 2009 enn i toppåret 2008, men 54 600 bobiler på besøk i løpet av 2009 er likevel det nest høyeste antallet som noen gang er registrert. Beregningene viser også at 20 400 utenlandske biler med campingvogn besøkte Norge i 2009, dette er 900 færre enn året før. Fra en topp på 17 700 busser i 2008 er det beregnede antall utenlandske

turbusser som besøkte Norge litt redusert (15 200) i 2009. Det er imidlertid betydelig usikkerhet knyttet til dette tallet, da det bygger på få observasjoner.

Etter flere år med vekst i utenlandsk *forretningstrafikk* til Norge, kom det en nedgang på sju prosent i antall ankomster og fem prosent i antall gjestedøgn i 2009. Tyskland, Storbritannia og USA er fortsatt de viktigste markedene utenom Skandinavia, selv om alle disse landene har hatt en merkbar nedgang fra 2008 til 2009. Hotell er fortsatt den mest brukte overnattingsformen for utenlandske forretningsreisende. Mange overnatter også i leiligheter eller hus som arbeidsgiver stiller til disposisjon.

Det kom om lag 1,33 millioner *dagreisende* til Norge i 2009, som er omtrent det samme som året før. *Cruisetrafikken* har økt betydelig de senere år, og beregningene viser at 49 000 flere utenlandske cruisereisende har hatt et eller flere dagsbesøk i norske havner i 2009 enn i 2008. Antallet gjester nådde det høyeste registrert noensinne med 430 000 passasjerer i 2009. Det er sterkest vekst i antall cruise gjester fra Tyskland, som økte til 116 000 cruisepassasjerer (opp 21 000). Antallet britiske passasjerer økte fra 115 000 til 118 000, mens antallet amerikanske cruisepassasjerer holdt seg stabilt på 50 000. Spania, Italia, Nederland og Frankrike er også markeder med vekst i cruisetrafikk i norske farvann.

Vintertrafikken

Alle reiser

Om lag 1,09 millioner utenlandske gjester tilbrakte minst én natt i Norge i de fire første månedene i 2009. Dette var en nedgang på fire prosent i forhold til året før, men er fortsatt over nivået i 2007. Antallet gjestedøgn var omtrent likt med vinteren i året før.

Tabell A viser en del sentrale omfangstall for vintertrafikken i årene 2007-2009.

Tabell A: Utenlandsk ferie- og forretningstrafikk i Norge. Registrert ved utreise fra Norge vintersesongene 2007-2009. Enhet = 1000.

	2007	2008	2009	Endring i % 2008-2009	2009			Tog/rute- buss
					Veg	Ferge	Fly	
Gjester i alt	1 416	1 515	1 456	-4	644	269	509	33
Dagsbesøk	360	383	365	-5	245	68	50	2
Overnattingsgjester	1 056	1 131	1 091	-4	399	202	460	31
– på tjenestereise	307	337	294	-13	57	15	216	7
– på privat reise	749	794	797	0	342	187	244	24
Gjestedøgn i alt	5 769	6 044	6 060	0	1 903	1 288	2 645	224
– på tjenestereise	1 285	1 398	1 302	-7	200	108	956	38
– på privat reise	4 484	4 646	4 758	2	1 703	1 180	1 689	186

TØI rapport 1045/2009

For overnattingsgjester på ferie var antallet omtrent det samme som i 2008, mens nedgangen på 13 prosent for forretningsreisende var markant. Forretningsreisende utgjør likevel bare 29 prosent av alle ankomstene i vintersesongen.

Ferie- og fritidsreiser

Det er nabolandene Sverige og Danmark som er viktigst for norsk vinterturisme, men Storbritannia og Tyskland er også betydelige markeder (tabell B). Det er de svenske feriegjestene som har sørget for veksten i antall gjestedøgn, mens de andre hovedmarkedene har hatt en klar nedgang i 2009. Det store danske vinterferiemarkedet viste en tilbakegang i 2009, men er fortsatt over 2007-nivå. Det britiske markedet økte igjen med sju prosent i 2009 målt i antall ankomster, men sank med seks prosent antall gjestedøgn (pga. kortere gjennomsnittlig oppholdstid per person). Antall feriegjester fra Tyskland gikk ned med åtte prosent målt både i ankomster og gjestedøgn i forhold til 2008.

Tabell B: Utenlandsk ferietrafikk i Norge vintersesongene 2007-2009 etter bostedsland. Antall ankomster og antall gjestedøgn for ferierende overnattingsgjester. Absolutte tall og endring fra 2008 til 2009 i prosent. Enhet = 1000

	Antall ankomster				Antall gjestedøgn			
	2007	2008	2009	Endring i prosent 08-09	2007	2008	2009	Endring i prosent 08-09
I alt	749	794	797	0	4 484	4 646	4 758	2
Sverige	250	256	267	4	1 002	1 015	1 273	25
Danmark	201	218	206	-6	1 167	1 325	1 243	-6
Finland	18	18	16	-8	85	77	65	-16
Storbritannia	64	60	64	7	421	391	369	-6
Nederland	15	17	17	-2	113	117	113	-3
Tyskland	63	67	61	-8	508	547	502	-8
Europa ellers	97	115	123	7	792	797	851	7
USA	11	10	11	10	89	93	92	-1
Øvrige land	30	33	32	-3	307	296	250	-15

TØI rapport 1045/2009

Rundt regnet 430 000 *skiturister* tilbrakte ferien sin i Norge vintersesongen 2009, noe som er vel 10 000 flere enn i 2008. Mer enn halvparten av alle overnattingsgjestene som kom til Norge på vinterferie i 2009, oppga at de var på *skiferie*. Skituristene bidro med i alt tre millioner gjestedøgn i Norge. De tyske skituristene har i gjennomsnitt 3-4 dager lengre opphold i Norge enn skituristene fra Sverige og Danmark. Ca to trededeler av overnattingene skjer på hytte, enten leid, lånt eller egen hytte. Dette er en litt lavere andel enn vinteren 2008. De fleste skituristene oppgir å være ”ganske øvet”. Få er nybegynnere, og høyest andel nybegynnere er det blant de som kommer fra land utenfor Norden.

Sommertrafikken

Alle reiser

Hovedtrekkene ved den utenlandske trafikken til Norge i månedene mai – september 2009 er vist i tabell C nedenfor. Litt over tre millioner utenlandske besøkende kom til Norge sommeren 2009, cruisebesøkende ikke medregnet. Om lag 2,4 millioner utenlandske gjester hadde en eller flere overnattinger i landet, noe som tilsvarte 18,5 millioner gjestedøgn. Det er omtrent én million færre

gjestedøgn enn året før. Over 80 prosent av overnattingsgjestene er på feriereise, de øvrige knappe 20 prosent er på forretningsreise. Feriegjestene står for 85 prosent av det samlede antallet gjestedøgn i sommersesongen, omtrent samme andel som året før.

Bil på vegovergangene mot Sverige og Finland er den viktigste ankomstmåten i sommersesongen, mens omtrent én av tre av disse gjestene er på dagsreise uten overnatting i Norge. Blant overnattingsgjestene generelt kom 47 prosent på veg og 32 prosent med fly. Andelen flygjester har falt merkbart fra 41 prosent i 2008, og de vegreisende har økt sin andel tilsvarende. De øvrige ankomstene skjer på ferge (18 prosent) og tog/ rutebuss (to prosent).

Tabell C: Utenlandsk ferie- og forretningstrafikk i Norge. Registrert ved utreise fra Norge sommersesongen 2009. Enhet = 1000.

	I alt	Veg	Ferge	Fly	Tog/Rutebuss
Gjester i alt	3 080	1 471	567	986	56
- På dagsreise	645	466	103	72	4
- Overnattingsgjester	2 435	1 005	464	914	52
-- herav på tjenestereise	452	91	32	321	8
-- herav på feriereise	1 983	914	432	593	44
Gjestedøgn i alt	18 495	5 537	5 028	7 595	335
- gjestedøgn på tjenestereise	2 683	418	269	1 942	54
- gjestedøgn på feriereise	15 812	5 119	4 759	5 653	281
Antall kjøretøyer					
Personbiler	596	482	114		
Bobiler	52	46	6		
Biler m/ campingvogn	20	17	3		
Busser	9	7	2		

TØI rapport 1045/2009

Antall overnattingsgjester gikk ned med én prosent sommeren 2009 og antall gjestedøgn sank med to prosent i forhold til foregående sommer. Gjennomsnittlig oppholdstid var 7,6 netter, som er litt kortere (0,2 netter) enn i 2008. Det kom flest overnattingsgjester fra Sverige, Tyskland og Danmark, og svenskene hadde klart høyest vekst med 17 prosent i antall overnattingsgjester sammenlignet med 2008. Tyskerne økte fra 2008 (2 prosent), mens danskene lå på omtrent samme nivå når det gjelder antall ankomster. Vekstmarkedene de senere år, Polen og Russland, var blant de europeiske markedene der nedgangen var tydeligst, men også USA og Japan sendte klart færre gjester til Norge sommeren 2009.

Oppholdstiden i Norge varierer mye etter hvor gjestene er bosatt (tabell D). Mens svenskene og finnene i gjennomsnitt oppholder seg om lag fire netter i Norge, er nederlenderne, tyskerne og polakker her i 10-11 netter. Målt i antall gjestedøgn er Tyskland det klart største enkeltmarkedet, som det har vært i en årrekke. Tyskerne bidro med sine nesten 4,4 millioner gjestedøgn mer enn besøkende fra Sverige og Danmark til sammen sommeren 2009. Sverige, Danmark, Nederland, Storbritannia, Polen og USA representerer også betydelige gjestedøgnsvolumer om sommeren.

Tabell D: Utenlandske gjestedøgn i Norge etter bostedsland sommersesongene 2006-2009 og etter transportmiddel ved utreise sommersesongen 2009. Enhet = 1000.

	2006	2007	2008	2009		2009			Tog/Rutebuss
	I alt	I alt	I alt	I alt	Gj. ant. døgn	Veg	Ferge	Fly	
I alt	18 388	19 727	18 943	18 495	7,6	5 537	5 028	7 595	335
Sverige	2 100	2 165	2 387	2 658	4,3	1 919	75	518	146
Danmark	1 486	1 568	1 509	1 437	6,7	331	682	415	9
Finland	607	690	731	716	3,9	604	1	109	2
Storbritannia	1 440	1 333	1 163	1 007	7,1	27	89	884	7
Nederland	1 324	1 492	1 570	1 379	9,9	484	569	323	3
Belgia	233	250	227	212	9,5	38	43	124	7
Frankrike	830	856	791	772	8,9	197	24	543	8
Tyskland	4 673	4 838	4 386	4 382	10,0	982	2 554	824	22
Italia	390	392	307	306	8,4	90	14	191	11
Sveits	272	271	210	218	8,9	68	27	114	9
Østerrike	121	160	151	162	8,7	93	8	55	6
Spania	420	458	427	412	9,3	46	2	360	4
Polen	683	908	1 263	1 006	10,9	338	37	631	0
Russland	201	220	285	286	9,3	163	0	121	2
Europa ellers	1 153	1 258	1 294	1 257	8,3	154	425	627	41
USA	1 339	1 451	1 013	901	11,1	0	9	876	16
Japan	137	112	109	92	5,2	0	0	89	3
Øvrige land	979	1 305	1 140	1 292	9,9	3	459	791	39

TØI rapport 1045/2009

Overnatting hos slekt og venner (22 prosent) har overtatt for hotell, pensjonat og lignende (20 prosent) som den mest vanlige overnattingsformen totalt sett målt i andel gjestedøgn sommeren 2009. Omtrent 21 prosent av overnattingene foregikk på en campingplass, og 6 prosent som camping utenfor campingplass, akkurat som året før. Hytte var litt mer brukt (17 prosent mot 15 prosent) til overnatting enn året før. Tre prosent av alle utenlandske overnattinger skjedde om bord på Hurtigruten, som der det samme som sommeren 2008. Det var generelt små endringer i fordelingen av gjestedøgn på overnattingsformene i perioden 2006 - 2009.

Ferie- og fritidsreiser

Sommeren 2009 kom det i underkant av to millioner utenlandske overnattingsgjester på feriereise til Norge (tabell E). Nedgangen på fire prosent fra 2007 til 2008 har snudd til en svak oppgang på om lag én prosent for sommeren 2009. Gjestene tilbrakte i gjennomsnitt 8,0 netter her i landet, som er litt kortere (0,2 netter) enn oppholdstiden i 2008. Dermed sank antall gjestedøgn fra 16,1 millioner sommeren 2008 til 15,8 millioner gjestedøgn sommeren 2009. Tyskland står fortsatt for den desidert høyeste andelen av de utenlandske gjestedøgnene, sommeren 2009 beregnet til 24 prosent,. Denne andelen utgjør dobbelt så mange gjestedøgn som de svenske turistene har i Norge.

Tabell E: Antall ankomster og gjestedøgn for utenlandske feriegjester med minst én overnatting i Norge sommersesongene 2007–2009, fordelt etter transportmiddel ved utreise sommersesongen 2009. Enhet = 1000.

	2007	2008	2009	2009			
	I alt	I alt	I alt	Veg	Ferge	Fly	Tog/Rutebuss
Feriegjester som overnatter	2 085	1 960	1 983	914	432	593	43
Gjestedøgn	17 260	16 090	15 812	5 119	4 759	5 653	281
Gj.snittlig antall døgn i Norge	8,3	8,2	8,0	5,6	11,0	9,5	6,5

TØI rapport 1045/2009

Camping var den mest brukte overnattingsform (30 prosent) blant feriegjestene sommeren 2009, enten det var i campinghytte, telt, bobil eller i campingvogn på eller utenom campingplass, som utgjør 30 prosent av overnattingene. Litt mindre andel (22 prosent) av overnattingene skjedde på et hotell eller pensjonat enn i 2008 (24 prosent). Omtrent 23 prosent av overnattingene fant sted hos slekt og venner, slik som året før.

De utenlandske feriegjestene som besøkte Norge sommeren 2009 kommer fra steder med ganske ulik urbaniseringsgrad. Litt flere (27 prosent) oppga å komme fra en middeles by (i europeisk målestokk) med mellom 50 000 til 500 000 innbyggere enn fra en større by med mer enn en halv million innbyggere (26 prosent). En firedel av gjestene kommer fra et landdistrikt eller en landsby, mens ”minoriteten” (22 prosent) bor i en mindre by med færre enn 50 000 innbyggere.

Gjestene ble også spurt om å oppgi sin utdanningsbakgrunn. For gjester fra de åtte viktigste markedene er gjennomsnittsandelen besøkende med fire år eller mer med høyere utdanning 40 prosent, og for alle land i undersøkelsen er gjennomsnittet 39 prosent. Kun en firedel (26 prosent) av de utenlandske gjestene oppgir å ha grunnskole eller videregående som høyeste nivå.

Forretnings- og tjenestereiser

Forretningstrafikken målt i antall ankomster viste en nedgang på 10 prosent sommeren 2009, noe som bringer antallet tilbake til 2007-nivå. Gjennomsnittlig oppholdstid i Norge økte fra 5,8 netter til 5,9 netter. Til sammen resulterte det i knapt 2,7 millioner gjestedøgn, som er om lag 170 000 færre enn i 2008. Fly er det dominerende transportmiddel blant forretningsreisende fra utlandet (representerer 71 av antall overnattingsgjester og 72 prosent av gjestedøgnene). Vel 36 prosent av overnattingene skjer på hotell, pensjonat og lignende, som er en litt lavere andel sammenlignet med tilsvarende for sommeren 2008 (38 prosent).